■ כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות ■

בסודשיח

■ בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בא ■ ה' שבט ה'תש"ע ■ 20.01.2010 ■ גליון מס' 54 ■

תפוצה לכל קהילות ישראל

■ עוד בעיתון ■

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

חוק וסדר
מזומן בתשלומים
אחד הלקוחות שלי לשעבר, היה טיפוס מגעיל אמיתי. עם זאת, זכיתי ללמוד ממנו, שגם ממגעילים אפשר ללמוד משהו...
המשך בעמ' 5

שו"ת חורף
שאלה: באיזו דרך אפשר להכין תה לפי כל הדעות?...
המשך בעמ' 5

סיפור לשבת
בשורה טובה מחדר היחידות
גב' שרייבר מסידני שבאוסטרליה התקרבה ליהדות ולחסידות חב"ד לפני זמן רב...
הפסול שכמעט ולא נמצא
אברך מבני ברק כתב לרבי בקשר לעניין אישי מסוים...
המכתב והתשובה
סיפר ר' שמעון בקרמן: כשנסעתי לכ"ק אדמו"ר ליו"ד שבט, ישב לידי בשעת הטיסה יהודי תושב עפולה...
המשך בעמ' 3

שביבים
■ תרופת האדמו"ר מרדזמין לשושנה
■ מצאצאי יונה הנביא
■ "כאילו הניחוהו שם מחדש"
■ סוחר סוסים שהיה לאדמו"ר
■ יתום ויתומה נכנסים לחופה
המשך בעמ' 6

פרקים בעולמה של רבנות הקהילה בישראל

מאמר שלושים ותשע בסידרה

/ הרב אהרון כ"ץ*

הארי שבחכמי פראג

הקהילה היהודית בפראג יכולה להיחשב בהחלט כאחת הקהילות הבולטות שבין קהילות יהודי אירופה. בהיותה עיר במרכז אירופה ובזכות תנאי החיים הנוחים שבה בדרך כלל, משכה העיר יהודים מן המערב ומן המזרח. כבר מלפנים ישבו בה חכמים מגדולי ישראל כמו ר' אליעזר מפיהם ור' משה מפיהם שהם מבעלי התוספות. במאה החמש עשרה פעל בפראג ר' יהודה ליוואי הזקן המכונה במגילת יוחסין חכם הרזים. בן אחותו היה ר' אביגדור קרא שהיה אב בית דין בפראג והיה דודו של ר' יוסף קארו, הבית יוסף. נכדו של אותו ר' יהודה ליוואי היה ר' חיים המכונה ר' חיים ווירמיז על שם ישיבתו בעיר וורמס. בנו הבכור היה ר' בצלאל ובניו האחרים היו ר' יעקב ור' העלמן. אלה השניים האחרונים נסעו ללמוד תורה בפולין בישיבות שקנו להם אז שם עולם, ביניהן ישיבתו של מי שהיה אז מאור החכמים ר' שלמה לוריא המהרש"ל. את ר' בצלאל שנמנע מלצאת לפולין, יען כי נשאר לשמש את אביו, ברך האב שיצאו ממנו מאורות שיאירו את כל העולם. היטיב לתאר את קורותיה של המשפחה החכם החוקר רבי אברהם אפשטיין שספר כתביו יצא לאור בשנת תש"י (על ידי מוסד הרב קוק, במאמר שכתב על משפחת לוריא). כאשר חיבר הרמ"א את ספרו "תורת חטאת" כתב עליו ר' חיים ספר השגות שלם בשם "ויכוח מים חיים".

בנו השני של ר' בצלאל היה ר' סיני שהיה ריש מתיבתא בפראג ואחר כך רב בניקלשבורג. ר' דוד גאנז מכנה אותו בספרו צמח דוד בתואר "מורי". בנו השלישי היה ר' שמשון שהיה רב בעיר קרעמניץ. הבן הרביעי והצעיר של ר' בצלאל היה ר' יהודה ליוואי זה המכונה בפי כל המהר"ל מפראג. נראה שמקום הולדתו היה בפוזנא, שכן כבר אחיו הגדול מציין בספר ויכוח מים חיים: "ובאמת ראיתי בימי חורפי שנוהגים בזה היתר גמור בקהילת קדש פוזנא מקום הולדתי". על כן אף שמוצא המשפחה היה מוורמייזא, יש להניח שבעקבות הרדיפות הקשות שסבלו באותם השנים היהודים עבר ר' בצלאל לפוזנן ושם נולדו ילדיו. דיון נרחב יש בין החוקרים על שנת לידתו המדויקת של המהר"ל, ואנו נסתפק כאן בידיעה שהמהר"ל מפראג נולד במחצית הראשונה של המאה השש עשרה. האמת שגם הפרטים הנוגעים לשנות ילדותו ומי בדיוק היו רבותיו המובהקים, הם נושאים שבהם הסתום מרובה על המפורש. אנו יודעים בבירור שהיה בקי עצום בכל מקצועות התורה, לא רק בספרות התלמודית והמדרשית עם ספרי הראשונים שהיו בזמנו אלא גם בספרות פרשנות התורה ספרות המחשבה והפילוסופיה היהודית היו שגורים אצלו, והוא דן בהם בכתביו.

"יש לציין באופן מיוחד חבורה נוספת שנתייסדה על ידי המהר"ל מפראג, והיא נקראה בשם "חברה קדושה גמילות חסדים", היא היוזמה שנתפתחה אחר כך בקהילות ישראל לייסוד של החברה הקדושה לגמילות חסד של אמת..."

דומה שאת ההופעה הראשונית על הבמה הציבורית של המהר"ל יש לציין רבנותו בעיר ניקלשבורג. כפי שכבר ציין החוקר המצוין ר' ישראל היילפרין ז"ל בספר תקנות מדינת מעהרין שהוציא לאור על ידי חברת מקיצי נרדמים, בשנת תשי"ב, בין רבני המדינה הראשונים המוכרים לנו במדינת מעהרין הם ר' סיני ואחיו המהר"ל מפראג. אחדים מהתקנות של המהר"ל מוכרים לנו בתוך שי"א תקנות המדינה. בניקולשבורג ישב המהר"ל עשרים שנה, בין השנים שי"ג עד שנת של"ג (1573-1553). בין הנושאים העיקריים שטפל בהן המהר"ל בשבתו שם יש לציין את תקנתו לאפרושי מאיסורא הנוגעת לדיני יין נסך של נכרים, עליהם גם כתב בספר הנתיבות שלו בשער התוכחה, פרק ג'. כמו כן יצא המהר"ל לאפרושי מאיסורא בעניין השיחות בבית הכנסת בשעת התפילה ובברכת התורה. נושא אחר שעלה על שולחנו של המהר"ל באותה תקופה היה בעיית המשפחות שהיו מוציאות לעז אחת על השנייה. ביטוי חריף לאותה בעיה יכולים אנו ללמוד גם מתשובת מהרש"ל סימן יב "נשאלתי מן אנשים גדולים לחוות דעתי במה שנתחדש מקרוב שהוציאו קול ושם רע על משפחה שהוחזקה לכשרות. תשובה שנינו בסוף עדיות (פ"ח מ"ז) אמר רבי יהושע מקובל אני מרבי יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו שהלכה למשה מסיני שאין אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב אלא לרחק המקורבין בזרוע ולקרב המרוחקין בזרוע משפחות בית הצריפה הייתה בעבר הירדן ורחקוה בני ציון בזרוע עוד אחרת הייתה שם וקרבוה בני ציון בזרוע כגון אילו אליהו בא לטמא ולטהר לרחק". בהמשכה של אותה תשובה כתב הרש"ל "ועתה אומר בנדון אשר לפנינו אשר נקראתי עליה והוא הקול ענות אשר שמענו מקרוב אשר לא שערום אבותינו על אחים האלופים כאלוף המרומם החסיד ה"ה הר"ר חיים יצ"ו וחד דעמו ארי שבתורה הר"ר ליב יצ"ו ושני מאורו' מפיקי' זיו החי"ר סיני יצ"ו וחד דעמו הר"ר שמשון יצ"ו ובזמן קרוב יורו כולם הוראה בישראל כולם אנשי שם דפקיע בשמייהו ועתה מחדש בעלי דבבא (בעלי מחלוקת א.כ.) אפיקו לקלא בשם ביש כאילו ח"ו יש שמץ ודופי במשפחות מצד אמם ממשפחת האם ואומר אני האמת שלא הגעתי עדיין לכלל זקנה אבל יניק' אני וחכימא אני מקדמין כי כאשר נולדתי בעיר בית אבותי על ברכי זקני והורגלתי על זרועותיו הוא היה הטהור חסיד ועניו ירא אלקים פרקו נאה איש השלום מהר"ר יצחק קלוייבר ז"ל והוא היה זקן מופלג מתושבי עירו ואביהם של הבנים האלופים הנזכרים היה כבוד ר' בצלאל בר חיים ז"ל והיה לו שייכת מחותנית ממשפחתו לאבי אמו הנ"ל מצד זוגתו הרבנית ומאוד היה מקרבם אליו וגם הם היו מקורבים אליו לכל דבר שבקדושה ואם ח"ו שהיה איזה שמץ בזיווגו ח"ו שהיה נאות להם ולא היה מוחה בידם כי הכל עשו על פיו בין דבר גדול בין דבר קטון וגם אני מקבל עלי שבועת שמים וארץ שכמה משפחות שמעתי וקבלתי ממנו לפסול ומשפחה זו היה לעולם בחזקת כשרות בעיניו בלי פקפוק ונידנוד ואחרי מות הזקינים שב העם מדרך הישר וסר כל אחד לדרכו לומר שפתי אתי מי אדון לי לומר על זהב עץ ועל עץ כסף ולפסול הכשר ולהרחיק הקרוב על כן אני נערתי חצני לבא בעזרת ה' כגדודים מלחמה. ולעלות על הבמה. לפרסם כשרות נשיאתם ברמה. בפני יושבים קדם וימה. כי אלומתם קמה. ולעשות קנאה ונקמה. במוציא קול ביש על אנשי ה' המה. ולרדפו עד חרמה. ואהלו בלי יושב תהא נשמה. ועתה אבא בגזירה חמורה. כשלהבת בגחלת קשורה. נדוי חרם שמתא ארורה. על כל יושבי שערה. לקיים דברינו כשורה. כאשר מלובן בראיות ברורה. ואיש ואשה בחור ונערה. אשר יחרץ לשונו בתערה. ענש יענש בתוכחת ממארה. ויוקד במגפה תבערה. עד אשר יתחרט מעבירה. ושלם ישלם כאיש המבעיר בעירה. איבוד ממון וגוף בקרה. ואז יתחטא כמטהרה דברי המליץ בשפה ברורה. דברי שלמה בן מהר"ר יחיאל ז"ל לורי"א". רואים אנו עד כמה הפגיעה במשפחות החשובות ביותר הייתה קשה ומסוכנת. בשנת שמ"ג בדרשת שבת תשובה בבית הכנסת "אלטניישול" יצא המהר"ל בהתקפה חריפה ביותר נגד התופעה הזו ובצרוף עשרה תלמידי חכמים הטיל חרם על כל מי שיוציא מפיו לעז על משפחות כשרות בישראל.

עיקר ישיבתו של המהר"ל החלה בשנת של"ג (1573). רב העיר באותם הימים היה ר' יצחק בן ישעיה איש מענליג. המהר"ל קבע את ישיבתו בבניין הקלויז של העיר שם בנה, על פי עדות תלמידו ר' דוד גאנז את "בית ועד החכמים שלו". שם יצר שיטה לימודית שהתרחקה משיטת החידודים שהתרחבה בפולין וגם בנה את התיקונים בחינוך כפי שעלו משיטתו החינוכית. הוא הרחיב את לימודי המשנה ובנה חברת המשניות. דבר זה דרבן כידוע את תלמידו הגדול בעל התוספות יום טוב לכתוב את פירושו הגדול למשנה וכה כתב בהקדמת ספרו: "רבנו הגדול הגאון ר' יהודה ליוואי בר בצלאל שנתעסק בישיבה והרביץ תורה לרבים במידה הגדולה היא מדת הגמרא. דרש לרוץ למשנה. עד שנתחברו חבורות חבורות, כתות כתות מלכי, מאן מלכי רבנן ומתעסקים יום יום פרק אחד מפרקי המשנה, ומאת השם הייתה זו לא רק בקהילת קדש פראג אשר בה הדת נתונה מהגאון הנ"ל כי אם משאר קהילות קרובות ורחוקות קיימו וקבלו עליהם ללמדם בישראל וגדול כח מאמרו של רבנו הגדול".

יש לציין באופן מיוחד חבורה נוספת שנתייסדה על ידי המהר"ל מפראג, והיא נקראה בשם "חברה קדושה גמילות חסדים", היא היוזמה שנתפתחה אחר כך בקהילות ישראל לייסוד של החברה הקדושה לגמילות חסד של אמת, לטיפול בנפטרים ובבני משפחותיהם. צריך לומר שאין זו הפעם הראשונה שנוסדה חבורה שכזו, ואנו יודעים על הרדב"ז שיסד חברה קדושה לגמילות חסדים במצרים במחצית הראשונה של המאה השש עשרה. אל העיר פראג באה היוזמה הבסיסית להקמת החבורה הקדושה על ידי ר' אליעזר אשכנזי, שהגיע ממצרים לפראג ולמד בדרך תורה אצל ר' יוסף טאיטאצק בסלוניקי. אך היה זה המהר"ל מפראג שקבע את סדרי פעולתה של החבורה ואת תקנותיה. ברור אם כן שבימי שבתו בפראג היה המהר"ל עסוק גם בעבודה חינוכית וגם בעבודה הציבורית. אלה לא מנעו בעדו לפתוח בעבודה ספרותית עניפה ביותר שתוצאותיה מוכרים לנו היטב בארון הספרים היהודי, והם מנכסי צאן הברזל של עולמם המחשבה וההגות היהודית. נזכיר הפעם במאמרינו זה רק את ספרו הראשון של המהר"ל מפראג, הספר "גור אריה". הספר נדפס לראשונה בפראג בשנת של"ח, בבית הדפוס המפורסם בעיר זו, בית דפוס שנוסד על ידי ר' גרשם בן שלמה כ"ץ ונקרא בשם "הגרשוני". הספר באופן די מפתיע עוסק בביאורו של רש"י לתורה. אולי כדאי להזכיר שכמה חיבורים נכתבו באותו הדור על פירוש רש"י לתורה, לעניות דעתי הבולטים שבהם הוא ספרו של בעל הלבושים "לבוש האורה", וכן ספרו של בעל הט"ז בשם "דברי דוד". ייחודו של ספרו של המהר"ל הוא בעובדה שנכתב למעשה כביקורת על שיטת הדרשנות שהלכה והתפתחה גם בלימוד המקרא, וכן הצעה של השקפת עולמו בענייני חינוך המשולבת בתוך ספרו.

אני מבקש לציין כאן את העובדה שהאיש הגדול הזה המתין מלהוציא את ספריו ואת הגיגיו עד היותו בן למעלה מגיל חמישים. עובדה המלמדת עד כמה היה זהיר בהוצאת תורתו בכתב, עד שראה לאפשרי להעלותה על מכבש הדפוס.

שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול.

*הרב אהרן כ"ץ. ראש כולל הלכה במכון גבוה לתורה אונ' בר אילן.
רב קהילת "דובב עוז" רמת גן.

סיפור לשבת

בשורה טובה מחדר היחידות

{בי"א שבט תשי"א אמר הרבי מליובאוויטש (רבי מנחם מנדל שניאורסון זצוק"ל) את המאמר הראשון כאדמו"ר וממשיך שושלת הזהב של אדמו"רי חב"ד ומאז פרצה החסידות לכל כנפי תבל. הרבי אינו זקוק לשום "כרטיס ביקור", שכן, גם מתנגדיו החריפים ביותר שותפים לדעה, כי לא קם עדיין כמותו. הרבה מאוד סיפורים על נסים גלויים שיצאו ממקום מושבו ב-"770" פזורים בספרות החסידית והנה שלושה מהם שראו אור בקובץ מיוחד שיצא לאור בשנת תש"ן על-ידי מערכת "ופרצת". שאול שיף}

גב' שרייבר מסידני שבאוסטרליה התקרבה ליהדות ולחסידות חב"ד לפני זמן רב ומאז היא מנסה להשפיע על כל הבאים בסביבתה שיתקרבו ליהדות ויחלו לקיים תורה ומצוות. בעלה - משפיע על הגברים והיא - על הנשים. להרצאותיה יצאו מוניטין בקהילות רבות ושליחים רבים של חב"ד הזמינו אותה למקום מושבם, כדי שתספר את סיפורה האישי ותנסה לקרב רחוקים בדרכה היחודית.

באחת הפעמים כאשר ביקרה אצל הרבי מליובאוויטש זי"ע הוזמנה גב' שרייבר לסדרת הרצאות במונטריאול. לפני שיצאה לשם נכנסה אל הרבי ל"יחידות" לקבל את ברכת הדרך. הרבי התעניין אם יש לה היכן להתאכסן שם; אם לא, אמר הרבי, אפשר לסדר מכאן. יש לי היכן להתארח, השיבה גב' שרייבר, וציינה את שם המשפחה.

פני הרבי הרצינו לרגע; "הוא היה כאן לפני עשרים שנה, מאז הוא גם הוציא ספר ואני מתפלא מדוע הוא לא שלח לי עותק אחד", אמר הרבי. "אגב", הוסיף הרבי, "מסרי לו בבקשה בשמי שאין לו מה לדאוג בקשר לבתו הנמצאת כעת בירושלים; הכל בסדר גמור!".

ה"יחידות" הסתיימה וגב' שרייבר הייתה די מבולבלת. את דברי הרבי בסוף ה"יחידות" היא כלל לא הבינה, אך עד מהרה נזכרה כי אין זו הפעם הראשונה שנמסרו בידה שליחויות מהרבי שבתחילה היו מוזרות בעיניה.

כאשר הגיעה גב' שרייבר למונטריאול לבית מארחיה, סיפרה להם על דברי הרבי ב"יחידות". בעל-הבית התפעל ושמח למשמע דבריה אך גם השתומם. הוא התפעל כיצד זכר הרבי שהוא ביקר אצלו לפני 20 שנה; הוא שמח על שהרבי ביקש עותק אחד מספרו שהוציא-לאור; ואולם, הוא השתומם כיצד ידע הרבי כי בתו נמצאת בירושלים, ולא הבין את דבריו של הרבי שלא ידאג. "הרי אני בקשר מתמיד עמה ולפי מיטב ידיעתי היא מרגישה מצויין", אמר האב בפליאה.

חלפו שעות אחדות לאחר שהגיעה גב' שרייבר עם ה"יחידות" שלה, והטלפון בביתם מצלצל. "מדברים מבית-החולים הדסה בירושלים", נשמע הקול מעברו השני של הקו, "בתכם עברה ניתוח קשה ומסוכן, לאחר שהייתה מעורבת בתאונת-דרכים קטלנית. מצבה מסוכן עדיין ואנו מבקשים שתבואו מיד לירושלים להיות לצידה".

הרופא שדיבר מירושלים התפלא. האב לא היה היסטרי ושום פאניקה לא נוצרה בעקבות ההודעה שהוא מסר. האבא קיבל את הדברים בשיווין נפש ואמר כי הוא מגיע מייד לישראל. מיותר לציין, שאם גב' שרייבר לא הייתה מביאה את דברי הרבי אליהם, מה היה קורה בביתם באותן שעות. דברי הרבי נסכו עידוד בקרב בני המשפחה, באומרם, אם הרבי ידע עוד קודם מה שעומד להתרחש, הרי שגם הבטחתו כי אין לנו מה לדאוג גם תתממש בע"ה - ובקרוב!

בבית-הרפואה "הדסה" לא הסתירו ממנו את מצבה הנואש של הבת; אך מה רבה הייתה הפתעתם של הרופאים כאשר גם הפעם לא התרגש האב מדבריהם והפטיר שהכל יהיה בסדר... הלם האסון, כך התברר, התחלף אצלו בהלם דברי נבואתו של הרבי. הוא היה בטוח כי בתו תשוב לאיתנה כהבטחתו של הרבי. "אין לו מה לדאוג בקשר לבתו הנמצאת כעת בירושלים - הכל בסדר גמור", הידהדו באוזניו פעם אחר פעם דבריו של נשיא הדור.

באחד הימים עם הגיעו למחלקה בה אושפזה בתו, קפצו לעברו הרופאים והחלו לספר לו על הנס שאירע לבתו. "תשמע", אמר אחד הרופאים, "זה פשוט בלתי יאמן!" ואולם הוא קיבל את הדברים ללא התרגשות מיוחדת; אז אזר אומץ אחד הרופאים והחל לתקוף אותו: "תאמר לי אתה אדם נורמאלי? כאשר הודענו לך על מצב בתך בטלפון - תשובתך הייתה רגועה ונינוחה כאילו סיפרנו לך סיפור מתח דמיוני; גם כאשר באת לכאן לא ניכר בך כי אתה מתייסר על גורל בתך; וכעת שאנו מבשרים לך כי אירע נס בלתי-צפוי אתה מגיב באדישות?!".

האב חייך חיוך רחב והחל לגולל את דבר המעשה. "מתי האישה הזו נכנסה ל"יחידות" אצל הרבי מליובאוויטש"? התעניין אחד הרופאים. כאשר אמר האב את התאריך המשוער, אמר הרופא בהתפעלות: "בדיוק באותה שעה הייתה התאונה!". או אז הבינו הרופאים את התנהגותו "המוזרה" של האבא; אחד הרופאים אף העיר כי הם כבר "רגילים" לניסים שמחוללים ברכותיו והבטחותיו של הרבי מליובאוויטש, ואין ממה להתפעל.

המשך בעמוד הבא...

הפסול שכמעט ולא נמצא

אברך מבני ברק כתב לרבי בקשר לעניין אישי מסוים והגיעה תשובה: "לבדוק את התפילין". הוא מסר אותם מייד לבדיקה, אך הם נמצאו תקינות לחלוטין. כתב שוב לרבי ושוב נענה "לבדוק את התפילין". מסר היהודי את התפילין לבדיקה נוספת והתפילין נמצאו כשרות. הוא כתב פעם נוספת לרבי וכאן הייתה התשובה (בעל?פה על?ידי המזכיר) "וכי אין רבנים בבני ברק שיכולים לבדוק כראוי?!"

מכיוון שנוכח לראות כי אין הדברים פשוטים כלל ועיקר - ניגש לאחד הרבנים המפורסמים בבני ברק הגר"מ לנדא שליט"א, ש.ש. וסיפר לו את כל המאורע. הרב בדק את האותיות, הקלף, חיפש אולי יש חור ב'בית' אך הכול היה תקין לחלוטין. לפתע שם לב לפרט 'משונה' - בכל מקום שהיה כתוב בתפילין שם ה', היה הכתב גבוה קצת יותר מן השורה. הרב שלח לקרוא אליו את הסופר וישאלהו לפשר הדבר; ויען הסופר: רבים נוהגים לטבול במקוה לפני כתיבת כל 'שם', ומכיוון שלא היו עיתותיי בידי, השארתי ריק את מקום ה'שמות' ואחר?כך הלכתי למקוה וכתבתי... את כל ה'שמות' בפעם אחת! כך התברר שהתפילין היו פסולות מעיקרן, מאחר שנכתבו שלא כסידרן, ויהי לפלא.

*

המכתב והתשובה

סיפר ר' שמעון בקרמן: כשנסעתי לכ"ק אדמו"ר ליו"ד שבט, ישב לידי בשעת הטיסה יהודי תושב עפולה, מחשובי חסידי בעלז בארץ-הקודש (חבר ההנהלה הארצית של 'בית מלכה'): "חזות פניכם מעידה כי הינכם חסידי חב"ד", אמר, "הלא כן?" כשנענה בחיוב, סיפר: "לפני שנים חלה בני התינוק במחלה קשה, והרופאים דיברו על ניתוח מסובך מאד, שספק גדול אם יצליח. חששנו מאד להסכים לניתוח אבל לא הייתה שום ברירה אחרת; נקבע לנו תור לניתוח תוך פחות משבועיים.

מספר ימים לאחר-מכן, בשעת תפילת מנחה בבית-הכנסת, ניגש אלי יהודי חב"דניק ושאל אותי: מדוע נפלו פנייך? כשלא הצלחתי 'להיפטר' ממנו, סיפרתי לו על המצב. תגובתו המיידית הייתה שחייבים לכתוב מייד לרבי! לא עושים ניתוח בלי תשובה מהרבי! אבל, אמרתי לו, עד שיספיק המכתב להגיע כבר יעבור זמן הניתוח! הוא הגיב בפסקנות: ידוע אצל חסידים כי כאשר שולחים מכתב לרבי הוא מגיע לתעודתו מייד עם שליחתו! ואכן כתבנו, והלא יאומן קם והיה: תוך פחות משבוע משליחת המכתב (זה לא היה כלל 'בכדי שייעשה' - מוסיף הלה בהתרגשות - זה 'מופת' גלוי!) הגיעה תשובה: מכתב המאחל רפואה שלימה, ובסופו איזכור על לימוד שיעורי חת"ת (חומש, תהלים, תניא).

הגיע יום הניתוח. עמדנו בפתח חדר הניתוחים במרכז הרפואי 'העמק' בעפולה, אמרנו תהילים וחששנו מפני הבאות. לפתע רואים אנו 'תהלוכה' של רופאים היוצאים ונכנסים לחדר הניתוחים וממנו. לא יכולנו להתאפק ושאלנו מה קורה. מספרים הרופאים: לפני הניתוח החליט הרופא המנתח לעשות צילום נוסף כדי לוודא סופית היכן בדיוק לנתח. הוא נדהם - בניגוד לכל הצילומים שבתיק הרפואי אין שום זכר למחלה ואין שום צורך בניתוח! הוא קרא לכל חבריו הרופאים לבוא לראות את הפלא, וזו פשר ההתרוצצות של הרופאים במקום. אמרתי להם: אני יודע בדיוק מה קרה כאן. הוצאתי את מכתבו של הרבי והראיתי להם. ויענו הללו: יש בידך ברכה מהרבי, למה לא סיפרת? עכשיו הכל ברור!

ומסיים אותו חסיד בעלז: לא הפכתי להיות חסיד ליובאוויטש גם אחרי 'מופת' כה גלוי; מאמין אני כי כל אחד צריך להיות קשור לחסידות לפי שורש נשמתו, אך על שיעורי חת"ת, עליהם כתב לי הרבי, אני מקפיד עד היום הזה.

חוק וסדר

פינה משפטית מאת עו"ד משה פרידל

מזומן בתשלומים

אחד הלקוחות שלי לשעבר, היה טיפוס מגעיל אמיתי. עם זאת, זכיתי ללמוד ממנו, שגם ממגעילים אפשר ללמוד משהו.

האיש ניהל חברה בבעלותו ותחת שמות קש של קרובים ומכרים. במשך שנים ביקש מהמזכירה לחתום בעצמה על הצ'קים ואף פנה לבנק וביקש לכבד צ'קים בחתימתה.

לאחר שנים, כשהיקף החובות לבנק הגיע למימדים אסטרונומיים דרש הבנק את השבת הכספים לאלתר.

באופן מיוחד והראה לבנק זרת.

בסך הכול אומר לכם מניסיוני, הבנקים חכמים על חלשים.

הבנק איים לתבוע.

האיש הבהיר לנציגי המוסד הבנקאי כי החובות נוצרו בשל העובדה שהבנק כיבד במשך שנים את הצ'קים בחתימת המזכירה. אלמלא היה הבנק עושה כן, טען במפגיע, "היה הרבה כסף בחשבון". הבנק, צעק הלקוח, לא היה אמור לכבד צ'קים בלי החתימה שלו עצמו והמזכירה לא הייתה מורשית חתימה בחברה.

"אבל אתה ביקשת באופן אישי" טענו כלפיו בבנק.

"כן, זה נכון" הודה "אבל זה לא היה בסמכותי, לא לאשר ולא לבקש. זה בניגוד לתזכיר והתקנון של האגודה ואני רק בורג קטן במערכת...".

מה אתם חושבים? הבנק לא התקפל?

כמו כלום התקפל.

יום אחד אותו לקוח מנהל משא ומתן עם סַפָּק. כבר חודשים שהוא חייב לסַפָּק כסף, והרבה. "אין לי" הוא מסביר, ובסופו של דבר אותו חייב לסַפָּק כסף, והרבה. "אין לי" הוא מסביר, ובסופו של דבר אותו סַפָּק שנקלע לקשיי נזילות ונדרש בדחיפות למזומנים, מתקפל. כנגד ההבטחה לתשלום במזומן הוא נכון לוותר ולהפחית יותר ממחצית החוב, העיקר לקבל סכום כלשהו במזומן וכמה שיותר מהר.

> **"הסַפָּק בשוק - הלם מוחלט. הוא מתקשר לצעוק, לאיים, להתחנן ולהסביר. הוא הסכים לוותר "כי הבטיחו מזומן", לא דיברו על תשלומים..."**

אחרי מספר שבועות הספק מקבל בדואר סדרת המחאות דחויות, תשעה שיקים חודשיים שמועד פירעונם החל מחודשיים מאותו מועד.

הסַפָּק בשוק - הלם מוחלט. הוא מתקשר לצעוק, לאיים, להתחנן ולהסביר. הוא הסכים לוותר "כי הבטיחו מזומן", לא דיברו על תשלומים.

הלקוח מסביר ש"מה לעשות?" אין לו, ומוסיף את משפט המחץ: "מה אתה רוצה, שאני אגנוב?"

הַסַפָּק מתייאש, נשבר ובסופו של דבר מסכים. יותר טוב תשעה צ'קים ביד מכלום אחד גדול על העץ.

למחרת היום יוצר הלקוח קשר טלפוני עם הספק, ומציע לו הצעה שאי אפשר לסרב לה. הוא מציע להחליף לו את סדרת הצ'קים הדחויים בכסף חי. כן, קֶש מָאנִי ביד.

הספק מאושר עד עמקי נשמתו.

רק מה? הלקוח מוסיף תנאי אחד פעוט, הוא דורש 20% הנחה נוספת על מזומן...

הכותב הינו בעל משרד עורכי דין ברעננה

שו"ת חורף

הרב שבתי יגל

שאלה: אברהם גנים מפריז שואל: בלילות החורף מרבים בשתייה חמה. ישנן דעות רבות באשר לאופן הכנת תה בשבת. באיזו דרך אפשר להכין תה לפי כל הדעות?

תשובה: כדי לצאת ידי כל הדעות ינהג כדלהלן:

יכין מערב שבת תמצית תה מסוננת[א] ויניח אותה מערב שבת על הפלטה או על הבלעך או על אחד הסירים המונחים על הפלטה באופן שהתמצית לא תצטנן במהלך השבת. כשיבוא להכין תה בשבת, יעביר מים חמים מהמיחם לתוך כוס, ואז יערה את המים החמים על תמצית התה.[ב]

וישים לב לא להיכשל בחשש גזירת 'חזרה' בשבת, ולכן אם הניח את התמצית על הפלטה או על הבלעך ממש ורוצה להחזירה לשם, לא יניח את קנקן תמצית התה מידו, ויהיה בדעתו להחזיר את קנקן תמצית התה לפלטה[ג], ואז יוכל להחזירו על הפלטה, אמנם אם הניח את התמצית על אחד הסירים המונחים על הפלטה אין צריך לחשוש לכך, אך בכל מקרה צריך לשים לב להחזיר את התמצית בסמיכות לנטילתה שלא תצטנן לגמרי ואז יסתכן בחשש מלאכת 'מבשל' בשבת. וזה לדעת הרמ"א[ד] דכל דבר לח שעדיין לא נצטנן לגמרי לא אמרינן בו דיש בישול אחר בישול, אך לדעת השולחן ערוך יש בישול אחר בישול בדבר לח שכבר לא חם בחום שיד סולדת בו, ולכן צריך לשים לב שלא תרד רמת החום של התמצית לפחות מכך[ה], דאחרת לא יוכל להחזירה על הפלטה בשבת וגם לא על הסיר הנמצא על הפלטה.

וזהו כדי לצאת כל הדעות, אמנם המשנה ברורה[ו] מתיר לכתחילה גם אם התמצית קרה בשבת בתנאי שיוסיף את התמצית למים חמים הנמצאים בכלי שני, דעיקר ההלכה דאין צביעה במשקין ואוכלין.[ז] וכך נוהגים רבים.

ולענין הכנת תה בשבת ע"י שקית תה: ודאי שאין להניח את השקית בכלי ראשון (משום חשש 'מבשל') וכן אין לערות על השקית מכלי ראשון, וכן אין להניח את השקית בכלי שני שיש לחוש דעלי התה הם 'קלי הבישול' המתבשלים בכלי שני[ח], ולהניח את השקית בכלי שלישי נחלקו הפוסקים - הרבה פוסקים אוסרים[ט], ויש מי שמתיר[י]. ובספר ילקוט יוסף[יא] מתיר גם לערות על השקית מים חמים מכלי שני.

א - כדי לא להסתכן בחשש מלאכת 'בורר' בשבת. ולגבי חשש 'בורר' בכלי הנקרא 'תיון' שיש בו תמצית תה ושקיות תה עיין בספר 'אורחות שבת' חלק א' בחלק בפרק העוסק במלאכת בורר.

ב - מש"כ שיערה מים חמים על התמצית, ולא יוסיף את התמצית למים החמים, הוא כדי לחשוש לשיטות שיש צביעה באוכלין ומשקין, כמבואר בשעה"צ סימן שי"ח ס"ק ס"ה דיש מקום לחשוש לכתחילה לדעות אלו, וכיוון שכך אינו יכול לערות על תמצית התה מכלי ראשון, דהרי לדעת הש"ע דיש בישול אחר בישול בדבר לח, ה"ה אם הדבר לח חם אך נמצא בכלי שני כמבואר בפמ"ג המובא בבה"ל בסימן שי"ח ס"ד ד"ה 'אם נצטנן', וכ"ש אם התמצית רק חמימה, ולא חמה בחום שיס"ב, ולכן האפשרות היחידה היא לערות מים חמים מכלי שני. ומה דהצרכתי שתמצית התה תהיה לכל הפחות חמימה, הוא משום דאז יוצא מידי חשש מלאכת מבשל לכל הדעות, דלרמ"א שסובר שאין בישול אחר בישול בדבר לח אם לא נצטנן לגמרי, שפיר דמי, ולשו"ע שסובר שיש בישול אחר בישול בדבר לח שכבר לא חם בחום שיס"ב, מ"מ לשיטתו אין המשקין מתבשלין בכלי שני כלל כמבואר מדברין בסימן שי"ח סעיף י"ד, משא"כ אם התמצית תהיה קרה, יסתכן בחשש בישוך דבר לח שנצטנן (שיש לחוש שהוא קלי הבישול) ע"י כלי שיני, ודבר זה מבואר במ"ב סימן שי"ח סוף ס"ק ל"ט, דמי שרוצה לצאת ידי כל הדעות ידאג שהתמצית תהיה חמה בשבת, עיי"ש בדבריו.

ג - אמנם יש הסוברים שאין ב'פלטת שבת' גזירת 'חזרה' ואכמ"ל.

ד - סימן שי"ח סעיף ט"ו.

ה - חום של יד סולדת בו נע בין 40-45 מעלות צלזיוס עד 71 מעלות צלזיוס, ולענייננו נראה שיש להקל כל שלא ירד מ45 מעלות צלזיוס, דהרי הרבה ראשונים סוברים דאין בישול אחר בישול בדבר לח כלל, אמנם אם אכן רוצה לצאת ידי חובת כל הדעות ידאג שלא ירד מ71 מעלות.

ו - סימן שי"ח ס"ק ל"ט.

ז - כמבואר בשולחן ערוך סימן ש"כ סעיף י"ט, ואין לחוש לבישול תמצית קרה בכלי שני, דכבר כתב המ"ב שי"ח ס"ק כ"ג, להקל לשים דבר לח שנצטנן בתוך כלי שני. אמנם אז לא יוצא ידי חובת כל הדעות כמבואר לעיל בהערה ב', אבל מ"מ גם זה לכתחילה מותר.

ח - וכ"ש בכלי שני ד"יד נכוית בו' עיין חיי אדם כלל כ' ס"ד.

ט - כן כתב בערוך השולחן סימן שי"ח סעיף כ"ב שעינינו רואות שעלי תה מתבשלים גם בכלי שלישי, וכן פסק לאסור בספר ששע"כ פ"א סנ"ז.

י - בשו"ת אג"מ או"ח ח"ד סימן ע"ד דיני בישול אות ט"ו כתב להתיר להניח עלי תה בכלי שלישי, ומה דכתב בעה"ש דעינינו רואות דהתה מתבשל גם בכלי שלישי, אינו ראיה לבישול, שהרי גם המניח עלי תה במים קרים, המים מתאדמים לאחר זמן, עיי"ש בדבריו.

יא - סימן שי"ח סעיף מ"ח.

שביבים / שאול שיף

תרופת האדמו"ר מרדזמין לשושנה

מתוך מכתב של האדמו"ר הקוה"ט מראדזמין למחותנו כ"ק האדמו"ר האמצעי מקאצק זי"ע:

"...ואם אמת כמו שכתב שהוא חולי רוז (-שושנה), אפשר אני יודע ג"כ לזה לעשות (רפואה) - בבירור איני יודע ואפשר היה מועיל מה שאני יודע לזה - שטוב ליקח פלאש (-בקבוק) יי"ש, שלושה חלקים יי"ש וחלק רביעי מלח דק עד שיהיה מלא במלח, ויערב היטיב ויעמוד חצי שעה עד שיהיה המלח מתחת מלמטה, ואז ימשח בייי"ש זו היטיב הרגל. רק מחמת שכותב שהרגל נפוח ירא אני שלא יזיק מחמת הניפוח, על כן לישאל לדאקטר אם רשאי צו נעצן (-להשתמש בזה), נאום מחותנו ידיד נפשו לנצח ומצפה לשמוע בשורה טובה במהרה נאום יעקב ארי' חופ"ק ראדזמין".

מתוך מכתב למחותנו כ"ק הרב הקדוש זצ"ל מאוסטראווע זי"ע:

ובני שיחי' אמר לי שכת"ה אוחז לו איזה פעם ר"ל חולי קראם, מעלת כת"ה ישייר מקידוש של ליל שבת יין, ויסיך בכל יום על זה המקום שאחוז בו, פעמים יסיך בזה יין אף אם לא אחז, פעמים ישתה מעט ממנו, ואין לי מקום לכתוב יותר. והשי"ת יתן למכת"ה חיים ארוכים ובריאות ולכל ב"ב מאה ועשרים שנה.

נאום ידידו לנצח

הק' יעקב ארי' חופ"ק ראדזמין

מתוך הספר "ביכורי אבי"ב על התורה"

מצאצאי יונה הנביא

בבית העלמין הישן של העיר לבוב המוכרת יותר בשם לעמבערג, טמונים צדיקים קדושי עליון המתייחסים ליונה הנביא. אין בתנ"ך ואף לא בבבלי וירושלמי ואף לא במדרשים איזשהו איזכור על בן משפחה של יונה הנביא, ואם היו לו בכלל בנים ובנות. והנה בספר "מצבת קודש" (כתב הרב גבריאל סוחסטוו) מתועדות המצבות של בית עלמין זה וביניהן חלקת קבורה של משפחה שלימה מצאצאי יונה הנביא. וכך כתוב בשער הספר: "מצבת קודש הוא זכרון צדיקים. ספר זכרון לכל גדולי ישראל אדירי התורה הצפונים בבית החיים הישן פה עיר לבוב, ובהם רבים מצאצאי יונה הנביא. יצא לאור ע"י הרב החריף מוהר"ר גבריאל בן הגאון הגדול הצדיק מוהר"ר נפתלי הירץ זלה"ה ראב"ד ומ"ץ פה לבוב יע"א."

נוסחת מצבת הגאון הגדול מוה' יעקב קיקניש ריש מתיבתא דפה מגזע יונה הנביא:

בראש המצבה ב' דגים מצוירים בציור נפלא מאוד, בראש השני למצבה: ויעקב איש תם יושב אוהלים, (במצבה) פה הונח גוף צדיק קדוש וטהור בהושענה רבה שצ"א לפ"ק ה"ה האלוף הגאון מנורה הטהורה מוה' יעקב קיקניש (ב) מצאצאי יונה הנביא ריש מתיבתא דפה בן מוהר"ר אליעזר אוי נא לנו כי נפלה עטרת ראשינו אי חסיד אי עניו מתלמידיו של הלל הרביץ תורה בישראל וחיבר כמה חיבורים והעמיד תלמידים רבים גאוני הדור ורבים שתו מימיו הי' סיני ועוקר הרים ומסיק שמעתתא אליבא דהילכתא בזכות זה תנצב"ה.

הדגים המצויירים הם מזכרת לחנייתו של יונה הנביא במעי הדג, ושם המשפחה קיקניש הוא לזכר הקיקיון שיונה הנביא ישב תחתיו ובן לילה היה ובן לילה אבד...

(וראה נר לשולחן שבת פרשת ויחי)

סוחר סוסים שהיה לאדמו"ר

בעת שהיה מחבר הספר 'באר מים חיים' זי"ע רב עיר טשרנוביץ, היה שם יהודי בשם רבי מסיוור, שהיה סוחר ומסחרו היה בשוורים ושאר בהמות. התקיים שם, בטשרנוביץ, יריד, והסוחר ההוא הגיע אל היריד לעסקיו. כשהגיע אל היריד, פתח במילי דבדיחותא, כפי שהיה נוהג תמיד. והנה, כשהגיע ה'באר מים חיים', והסוחר ראה את הצדיק בא ליריד, שאל: מה מעשיו של הרבי כאן, ביריד? אמר הצדיק: זקוק אני לכסף עבור מצות פדיון שבויים! שאל הסוחר: כמה הרבי צריך? אמר הצדיק: אלף וחמש מאות גילדן, הון רב בימים ההם. היו לו, לסוחר, באמתחתו, אלף וחמש מאות גילדן, אותם הביא כדי לקנות את בהמותיו ולעשות בהם את מסחרו. נטל האיש את השקית עם המעות, ונתן לצדיק את מלוא הסכום הדרוש. את כל אשר לו. כשראה הצדיק כך, בירך אותו ואמר: הריני מברכך שתזכה לקדושת השבת! והנה, כשהגיע ערב שבת, החל האיש לרתוח - ובמשך כל השבת היה בוער כלפיד אש. מקורביו וידידיו, שהכירוהו כאדם פשוט, שהיה נוהג לומר תמיד מילי דבדיחותא, חשבו שנטרפה עליו דעתו, בראותם שהוא בוער כאש. אולם כשהגיע יום ראשון, שב האיש לנהוג כאחד האדם. אותו יהודי היה יהודי פשוט ועם הארץ, אולם מאחר שזכה למדרגה כזו בכל שבת, לאט לאט החל לעלות במדרגותיו, נפתחו לפניו שערי תורה, ועלה בדרגה עוד ועוד, עד שנעשה בעל מדרגה. את המעשה הזה סיפר הרה"ק מנאסאד זי"ע, וסיפר שהכיר אנשים שהיו מחסידיו של אותו רבי מסיוור, שנעשה אדמו"ר והיה לו קהל, ובאחרית ימיו עלה לארץ הקודש.

(משולחנו הקדוש של המקובל האדמו"ר מפוריסוב שליט"א)

"כאילו הניחוהו שם מחדש"

רבי שמעון בן לביא זצוק"ל מוכר מחיבוריו על הזוהר הקדוש. "כתם פז" על בראשית ושמות (בשנת תקנ"ה) וקונטרס ביאורי מלות קשות בזוהר הנושא את השם "יד נאמן" (שאלוניקי תקס"ד). כמו כן חיבר פיוטים לכבוד רבי שמעון בר-יוחאי ובמיוחד התפרסם הפיוט בר-יוחאי אותו שרים בל"ג בעומר וישנם המזמרים אותו גם בליל שבת.

רבי שמעון לביא נטמן בטריפולי, לוב, ויהודי המקום נהגו לעלות אל קברו בכל עת צרה וצוקה. ומסורת היא שכל הבא להתפלל אל הקבר נענה בזכותו ונושע. כאשר האיטלקים כבשו את לוב ברחו רבים מהיהודים והמוסלמים מצאו זאת לשעת רצון לטעון כי הוא הקדוש שלהם. מתיחות רבה השתררה סביב העניין הזה והסוגיה כולה נשלחה להכרעת השרים ברומא. השרים שלחו חוקרים לטריפולי והללו לא היססו לפתוח את הקבר כדי לבדוק מי אכן הוטמן שם. יהודי או מוסלמי? כאשר גילו את העפר מעל המת, מצאו את הקדוש מעוטר בטלית וגופו שלם ממש, כאילו הניחוהו רק אתמול. או אז כולם הודו כי המקום שייך ליהודים והיה קידוש שם שמים גדול ונורא.

(אוצר הגדולים)

יתום ויתומה נכנסים לחופה

מובא באוצר כל מנהגי ישורון סימן מ"ב עמוד 97: "כשהיה מגפה בעיר עשו חופה עם עני יתום ויתומה עניה על חצר-מות (בית עלמין) משום סגולה. והטעם: משום גדולה מצות צדקה והכנסת כלה שעל ידן זוכים לאריכות ימים. ועוד: הכנסת כלה ענייה ויתומה עם עני יתום יש בזה הרבה מצוות..." וב"כיפה" מצאתי כתוב בשם צוות ישיבת אלון מורה, כי "העיסוק בצדקה ובהכנסת חתן וכלה יתומים, הם אלו שיעמדו לזכות הקהילה אל מול מלאך המוות הפוגע בה".

(וראה יורה דעה רמ"ט סעיף ט"ו ובש"ך שם.)

וזה מעט מן המעט מהמובא בספרים הקדושים בכל הקשור לסגולות הקשורות בהכנסת חתן וכלה יתומים ובמיוחד עניים לחופה. ואת כל זה כתבתי כדי להזמין את הקוראים (ורעייתי ואני בראש) להשתתף במצווה זו. המדובר בחתן וכלה עניים מרודים תושבי ירושלים, שאין להם ממש כלום והמקרה נבדק על ידי לכל פרטיו כולל תעודות פטירה. (ואין זה תקדים לפעולות צדקה)

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
טל. 052-7723288
אימייל. gilwein26@012.net.il